РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ
Примено: 18. 05. 2012

Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
07	896/1		

0306
7193/20
18.05.12

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија" бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 30 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија" бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11 и 51/11), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по **ликовно образование** за V одделение на деветгодишното основно образование за учениците со пречки во психичкиот развој.

АРХИВСКИ ПРИМЕРОК

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

АДАПТИРАНА НАСТАВНА ПРОГРАМА ЗА УЧЕНИЦИТЕ СО ПРЕЧКИ ВО ПСИХИЧКИОТ РАЗВОЈ

ЛИКОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

ДЕВЕТГОДИШНО ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

V ОДДЕЛЕНИЕ

1. ЦЕЛИ НА РАЗВОЈНИОТ ПЕРИОД ОД IV ДО VI ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да ги развива способностите за непосредно набљудување и воочување на особеностите на формите, линиите, боите, пропорциите, заемниот однос на деловите (конструктивни компоненти) на предметите и другите визуелни појави во природата;
- да ги развива способностите за компонирање на ликовните елементи и формирање естетска целина;
- да се оспособува да расудува, заклучува и логички да ги применува искуствата и сознанијата;
- да се поттикнува да ја развива свеста за примената на естетиката во уредувањето на просторот за живеење, меѓусебната комуникација и примена на уметноста во производството;
- да се поттикнува да ја проширува ликовната писменост и да ги развива креативните способности преку решавање ликовни проблеми;
- да се поттикнува да го развива визуелното мислење преку практична и теоретска работа;
- да се воведува во системот на визуелни знаци присутни во општествениот живот (сообраќајни знаци, амблем и сл.);
- да се оспособува за ликовна работа во природа, по фантазија, тематска работа;
- да се поттикнува да развива осет за боја, линија, форма, форма во простор, единство во композицијата;
- да се поттикнува да формира навики за индивидуален творечки однос во рамките на ликовната работа и други активности во животот;
- да ги развива способностите за истражување и флексибилна примена на нови ликовни материјали и постапки за работа и стекнување технолошки искуства;
- да формира работни навики и способност за организација на работниот процес: планирање, проектирање, творештво и валоризација на резултатите;
- да се поттикнува да го развива интересот кон ликовното творештво и да се оспособува ликовните и естетските искуства да ги применува во учењето, општествениот живот и работата;
- да се поттикнува да се грижи за природата и уредувањето на непосредната околина;
- да се запознае со ликовни дела од познати мајстори и со компонентите на ликовните дела;
- да ги поврзува ликовните сознанија и активности со содржините на другите наставни програми;
- да се поттикнува да се грижи за културното наследство на Република Македонија;
- да се оспособува за истражување, комбинирање и креирање со компјутер.

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО V ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да перципира простор и релации во просторот;
- да се поттикнува да развие поголема визуелна способност;
- да се запознае со нови ликовни техники и да ги комбинира;
- да запознава нови термини кои се користат во наставните содржини;
- да искажува љубопитство и интерес за ликовната работа и творење;
- да развива способност за примена на разни материјали и техники за цртање, сликање, моделирање,градење и визуелни комуникации во ликовното изразување;
- да ги знае и да ги разликува особеностите на ликовните материјали, постапки за работа и правилна употреба на помагалата и алатот во ликовно- творечката работа;
- да го открива и користи ликовниот јазик- ликовни елементи- линија, боја, форма, текстура,простор и друго и нивната употреба во ликовното творештво;
- да ја осознава функцијата на бојата во секојдневниот живот;
- да ги знае и објаснува основните поими и ликовни термини;
- да се поттикнува да ги искажува своите сознанија, доживувања и впечатоци, мисли и фантазија со помош на ликовниот јазик и творештво;
- да се поттикнува да ги користи елементите на народниот фолклор во дизајнирање на предмети;
- да се поттикнува да твори самостојно, тандемски, групно и колективно;
- да умее да направи избор на идеја, активност и средства и да состави ликовна творба;
- да развива способност за набљудување, вербално објаснување и естетско проценување;
- да развива способност за разликување на уметнички дела од различни ликовни подрачја (цртеж, слика, скулптура, архитектура);
- да ги користи креативно сите искуства и творечки потенцијали;
- да умее вербално да ја објасни ликовната творба;
- да умее да користи компјутерска техника за ликовно творештво;
- да развива културно- хигиенски и работни навики.

ТЕМА: Цртање

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката: - да стекне елементарно знаење за точ ката како ликовен елемент; - да комбинира точки, линии и плоштини и да црта текстура; - да воочува и да споредува целина и детаљ; - да создава со детали композиција; - да воочува во природата статика и ди намика (објекти кои се движат и не се движат); - да се воведува во нова техника (тушеви во боја); - да се оспособи да црта и лавира со тушеви во боја; - да забележува и применува разновидни линии и да црта контраст; - да црта контраст на линии со различен интензитет; - да го открива и да коментира за богатството на линии, ритам, текстура, статика-динамика на цртеж на познати уметници, мотив, техника; - да воочува, препознава и именува линии, ритам на цртежи на познати уметници.	Средствата за цртање и нивната употреба Ликовни елементи во цртањето Цртање Естетско проценување	Композиција Видик Точка Тушеви во боја Текстура	- Набљудување на непосредната околина, забележување простор (блиски и далечни објекти)(низ игра). - Цртање мотиви преку кои се претставуваат блиски и далечни објекти. Во природата го забележува ритамот на формите и линиите. - Од фолклорните елементи се применува ритамот во ликовните творби. - Забележување на композицијата во непосредната околина (со помош на наставникот). - Со цртање на линии и форми компонирање композиција (геометриски тела, овошје) даден пример. - Во природата (непосредната околина) се воочува движењето на објектите во однос на другите кои не се движат. - Цртање играчи и публика, дрво и животни во движење, велосиподист (се употребува контраст на статика-динамика). - Користење линии со различен интензитет (дрво во зима, опожарена шума-туш и четка). - Набљудува цртежи на познати уметници и откривање движење во нив.

ТЕМА: Сликање			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: - да знае соодветно да ги користи подлогите, приборот и сликарските материјали; - да забележува различни тонови на боја во природата; - да воочува локални бои на предмети и појави во непосредната околина; - да го воочува и користи комплементарниот контраст на бои: црвена-зелена, жолта-виолетова, портокалова-сина; - да комбинира мали и големи форми и да ги збогатува со сликарска текстура (според карактерот на мотивот); - да покажува поголема осетливост за детали; - да преобразува (трансформира) ахроматска композиција во хроматска; - да умее да нанесува погуст или поредок слој на боја на сликарската подлога; - да применува комбинирани ликовни техники; - да разликува и и да именува разни мотиви: мртва природа, пејзаж, портрет, композиција.	Основни средства за сликање и нивна употреба Ликовни елементи во сликањето Сликање	Топли и ладни бои Темни и светли бои	- Набљудување на непосредната околина (просторот во училишниот двор и училишната зграда), забележување внатрешен и надворешен простор. - Сликање внатрешен и надворешен простор (даден пример-слика). - Анализирање предмети во природата (цветови, плодови само со разни бои) и воочување на бојата; низ игра-асоцијација. - Сликање мртва природа. - Сликање по фантазија (комплементарен контраст-колаж). - Сликање комбинација на мали и големи форми со сликарска текстура (предмети од народниот фолклор, носии, колани, прес-тилки, накит) (дадена слика како пример). - Слушање народна музика. - Сликање по доживеано и фантазија. - Сликање со акварел тонови во боја (позадина), а откако ќесе исуши цртање детали со фломастери или со погуст слој боја (водена или темперна). - Сликање со восочен пастел цвеќе, а потоа позадина со акварел. - Цртање и сликање со различни сликарски и цртачки техники и материјали.

ТОП[illegible] ... ЗАВОД ...

ТЕМА: Обликување на просторот, моделирање

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката: - да ја усовршува мануелната способност и различните постапки за работа; - да воочува и опишува волумен (аглест-валчест, испапчен-вдлабнат); - да компонира две или повеќе фигури во една целина; - да воочува разлики (вид) на релјеф (висок-низок) и да моделира низок релјеф; - да изработи макета на населба, плоштад, улица, парк и на неа да претстави просторно решение; - да се запознае со карактеристиките на стиропорот и со постапката на работа; - да го применува стиропорот во моделирање; - да препознава полна пластика, статуа, релјеф, биста.	Средства за моделирање Ликовни елементи во моделирањето Моделирање Средства за градење Ликовни елементи во градење Градење Естетско проценување	Волумен (аглест-валчест, испапчен-вдлабнат) Контраст Пропорција Скулптура Биста Релјеф (висок-низок)	➢ Преку игра се воочуваат и именуваат геометриските тела во училницата и непосредната околина (градби) и негеометриските слободни форми создадени од природата и човекот. ➢ Моделирање и претставување различни форми (аглести, валчести, испапчени, вдлабнати); даден предмет. ➢ Комбинирање и создавање композиција од природни материјали (плодови, камења, гранки, корења, слика или предмет. ➢ Преку визуелни и тактилни перцепции откривање и воочување разлика на релјеф (висок-низок). ➢ Моделирање во глина на низок релјеф со втиснување, гребење и длабење. ➢ Од стиропор создавање разни елементи и комбинирање во композиција (перфорирање, составување, сечење, лепење...). ➢ Комбинирање и составување во целина материјали кои ја промениле првобитната функција (амбалажа, отпадни материјали). ➢ Посетување музеј и отворен простор (статуа).

ТЕМА: Дизајн и визуелни комуникации

Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: - да воочува видови композиција; - да развива умешност за изработка на плакат; - да употребува геометриски и природни форми во изработка на фриз, орнамент; - да користи елементи од народниот фолклор во дизајнирањето на предметите; - да направи оригами според демонстрирано упатство; - да го користи компјутерот за изработка на дизајн.	Дизајн Ликовни елементи во дизајнот Визуелни комуникации Естетско вреднување	Оригами Постер Плакат Орнамент	- Набљудување фотографии, постери, корици од списанија, книги и воочување цртеж, текст, знак и други елементи. - Декорирање разни глинени предмети при што се користат елементите од народниот фолклор, даден примерок. - Со помош на компјутер правење нацрт за плакат. - Изработување нацрт за украсни предмети (вазни, ламби, лустери, накит...). - Изработување честитки, украси, накит-даден примерок - изработување оригами (може и од тонирана хартија) со помош на наставникот.

ТЕМА: Графика

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката: - да го воочува специфичниот ликовен израз на графиката како ликовно подрачје; - да се запознава со нова техника гипсорез, да ги запознава нејзините карактеристики, алати и постапки на работа; - да отпечати самостојно гипсорез; - да применува разновидни плошни форми, текстури (од текстил) во картон печатот; - да изработува и печати едноставен графички знак или декоративен елемент; - да стекне основни сознанија за компју-терската графика (визуелните и ликовните карактеристики).	Основни материјали за печатење Ликовни елементи во печатењето Печатење Естетско проценување	Линија Контраст Текстура Форма Композиција Отпечаток Длабење Валјак Композиција Отпечаток Длабење Валјак	- **Разгледување видови графики (уметнички репродукции или графики изработени од ученици) и именување на графичките техники (монотипија, картон печат).** - **Наставникот ги запознава учениците со техниката гипсорез, демонстрира длабење со глетата, како и постапката на печатење** - **Правење скица за графика.** - **На матрицата за картон печат поставување елементи со разни видови текстури (чипка, ребрест картон, јута, волница и др.).** - **Самостојно со валјак нанесување боја и печатење.** - **Изработување едноставен знак и негово реализирање во графичка техника.** - **Користење на компјутерот за изработка на графика.**

5. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Наставните содржини по предметот ликовно образование даваат можност за интегрирано целно и содржинско поврзување со наставните предмети кои се изучуваат во V одделение. Исто така, се дава можност за внатрешно интегрирано планирање на сите теми во согласност на потребите на учениците и планираните активности.

➢ **Наставни средства:**

- разни извори на учење од непосредната околина (предмети во природата и околината);
- дидактички средства и материјали;
- визуелни средства (предмети од непосредната околина, репродукции, детски творби, апликации и сл.);
- слајдови, сликовници, списанија и сл.;
- аудио-визуелни средства (ТВ, ДВД, видеоплеер, дигитален фотоапарат, дигитална камера, компјутер и други средства зависно од предметот);
- Интернет, образовни софтвери.

6. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за ликовно творење, колективната соработка и сл. (формативно оценување). Оваа компонента е составен дел на планирањето на наставникот за наставата и учењето.

...СТВО ЗА О... за развој...

Описно оценување:

- опсервација на ученикот;
- разговор како начин на изразување;
- вербално опишување на сопствениот цртеж;
- степен на совладување на ликовните техники;
- индивидуални креативни способности;
- учество и изведба на ликовна творба;
- воочување и препознавање на разни предмети од непосредната околина и применување во ликовното творештво;
- презентација на ликовните ученички творби;
- креативно изразување и творење во ликовните техники;
- препознавање на ликовни техники и материјали;
- активно учество во тимската работа и др.

Од формираните сумативните описни оценки формулирани за секој ученик посебно раководејќи се од поставените нивоа на постигања во тек на определени временски периоди наставникот на крајот на учебната година внесува соодветни нумерички оценки.

7. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРА

Програмата во однос на просторните услови за реализацијата се темели на нормативот за простор, опрема и наставни средства за деветгодишното основно училиште, донесен од страна на министерот за образование и наука.

8. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Наставата по ликовно образование во петто одделение може да ја изведува лице кое завршило:
- -Филозофски факултет - Институт за дефектологија, дипломиран дефектолог;
- -дефектолошки факултет согласно Законот за основно образование.

Изготвил: работна група,
координатор Марија Симонова, советник во Бирото за развој на образованието - Скопје
Одобрил: м-р Митко Чешларов, раководител на Сектор во Бирото за развој на образованието - Скопје

9. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по ликовно образование за петто одделение на деветгодишното основно образование за учениците со пречки во психичкиот развој, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

на ден 10.05.2012

Скопје

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Бр. 11-2482/23
15.05 2012 год.
СКОПЈЕ

Министер
м-р Панче Кралев